

Fra rytterskoler over den stråtækte til centralskole

De kongelige grundmurede skoler blev oprettet i 1727 under Frederik IV.

Der blev oprettet ti rytterskoler på Møn, heraf to i Fanefjord sogn, Damme og Hårbølle.

Til Damme skoles distrikt hørte landsbyerne: Damme, Bredemad, Tostenæs, Lerbæk og Askeby og til Hårbølle skoles distrikt hørte landsbyerne: Hårbølle, Vindebæk, Vollerup og Kokseby.

Hver skoleholder fik i løn 24 rbd. 1 lispund hø og 1 lispund halm, af hver tønde skyld (gammel hartkorn) 3 skovlæs brænde, 1 læs tørv af hver 20 tønder hartkorn, 1 mark eller 2 dages arbejde af hver husmand, der har børn. Fri græsgang til 2 køer og 6 får!!

Over indgangsdøren til disse skoler lod kongen indmure en sandsten med inskription. Stenhuggerarbejdet udførtes af stenhugger Heinbrodt på Kongens Nytorv. I 1726 var 150 færdige og blev af generalbygmester Ernst beordret udleveret mod kirkeinspektørens kvittering. Resolution af 5. marts 1726 bestemmer, at de manglende 90 inskriptionsstene skal anskaffes. Til anskaffelse af jernkramper til fasthæftelse af stenene bevilges 240x1 mark 8 skilling = 60 rigsdaler.

Stenen bærer øverst Frederik IV kronede navne-ciffer, og derunder følgende indskrift på latin:

*I året 1721 har jeg grundlagt denne skole og i lighed med denne 240 i de distrikter,
som er oprettede af mig til stadig at underholde 12 rytterskadroner.*

M · DCC · XXI ·

Halvtresindstyve år, GUD, har DU mig opholdt, at sygdom, krig og pest mig intet ondt har voldt:

thi yder jeg min kald og breder ud DIT navn og bygger skoler op de fattige til gavn.

GUD, lad i dette værk DIN nådes fylde kende. Lad denne min fundats bestå til Verdens ende,

lad altid på min stol en findes af min ÆT, som mener DIG MIN GUD og DISSE SKOLER ret.

Disse tavler hængte på Damme skole og Hårbølle skole, er nu begge at finde på Fanefjordskolen

Med 1814-loven blev der indført obligatorisk undervisning i 7 år for alle børn. Udgifterne skulle afholdes af alle sognets beboere. Dermed var skoleundervisningen blevet en samfundsopgave.

På landet gik drenge og piger i samme klasse. De blev delt i 2 klasser: Yngste klasse for elever fra 7-10 år, ældste klasse for elever fra 11-14 år. Der kunne være op til 50 børn i hver klasse. Børnene måtte ikke have længere end en kvart mil til skole; ca. 2 km.

Eleverne blev undervist i de samme fag, som i rytterskolen: Læsning, skrivning, regning og katekismus. Sang og gymnastik kom dog ind i skolen uden at have plads på skemaet. De nye læsebøger blev dog fyldt med tekster af mere oplysende og orienterende art om forskellige faglige emner.

Skoler på Møn

Skrevet før 1960

Den første skole på Møn var latinskolen i Stege, der oprettedes efter reformationen. Der vies ikke meget om den, udover at det ikke fik så godt; byen og øen Møn i det hele taget havde ikke tilstrækkeligt stort befolkningstal til at bære en rigtig latinskole frem. Stege lærde skole, der havde til huse i nogle bygninger ved kirkepladsens sydvestre hjørne, blev endelig nedlagt i 1701, da var der kun 3 elever i øverste klasse, *"og ikke en af disse var i stand til at sætte tre latinske ord sammen."*

Efter tidens skik havde der i købstaden Stege i 1600-tallet og måske også tidligere været dansk undervisning for borgernes børn ved skolemester, der imidlertid ikke havde noget fast skolehus. Da nu latinskolen blev nedlagt, oprettedes der i stedet en dansk skrive- og regneskole, hvis rektor eller skolemester også blev kordegn; undervisningen henlagdes dels til et lokale i den nyoprettede Navigationsskole dels til skolemesterens hus, som var den gamle rektorbolig. For at aflaste skolemesteren (kordegnen) i Stege, der også havde pligt til at sørge for kristendomsoplæring blandt børnene i det store landsogn, blev han i 1702 benådet med fire faste *"substitutter"*, dvs. stedfortrædere i Sprove, Æbelnæs, Hjelm og Bissinge, som fik fribolig og hver ca. 18 rdl. I årlig løn. For denne løn skulle de undervise børnene i landsognet i katekismus og læsning, indtil de ligesom de unge fra selve byen kunne optages i skrive- og regneskolen i Stege.

Var skoleforholdene ringe i Stege og i den nærmeste omegn i 1700-tallet, var de endnu ringere på den øvrige del af øen. Kun ganske enkelte steder meldes der om særlig - yderst beskedne - skolebygninger - Keldby, Udby og Nyord. Degnene, som på Møn var forholdsvis godt aflagte, var ikke forpligtede til skolehold, og det hørte vist til undtagelserne, at de alligevel befattede sig med undervisning i læsning eller regning. Derimod havde de pligt til at oplære sognets ungdom i kristendom, og det foregik ved katekisation og udenadslæren enten i kirken før gudstjenesten eller ved *"degnelæsning"* i storstue på en eller anden bondegård.

Da skete der på engang en stor forandring.

Frederik den 4. havde ikke fået afsat alle sine planlagte 240 nye "rytterskoler" på rytterdistrikterne, og derved fik Møn - der jo også var kongeligt gods - andel i det store skolebyggeri, vel nok enevældens største hæder på det kulturelle område. I årene 1726 - 27 opførtes der 10 "kongelige skoler" på Møn, ganske svarende til "rytterskolerne" andre steder i landet. De var ganske ens, med en lav dør og fire lavtsiddende vinduer med små ruder, og opført af gule mursten med tagkonstruktion af egetømmer. Det let svajede tag tækkedes med gode, røde Flensborger-tagsten.

Om de 10 skolebygningers skæbne kan i øvrigt følgende meddeles:

Damme og Hjertebjerg benyttes stadig som skoler, men er stærkt ombygget, Tjørnemark blev nedrevet 1916 for at give plads for en nyskolebygning, medens Hårbølle allerede i 1873 måtte vige for en ny skole. Borre er nu en hyggelig lærerbolig, Svendsmark blev nedlagt som skole i 1856 og Keldby i 1882, Æbelnæs blev solgt i 1916, da der byggedes en ny skole i nærheden, og endelig blev de to gamle kongelige skole i Magleby sogn, Malgeby og Mandemark nedlagt som skoler, da den nye centralskole i 1936 toges i brug.

Fra året 1727 var da skoleforholdene med et slag ganske forandrede på Møn. I de følgende år dannede de kongelige skoler rammen om næsten al skoleundervisning på øen, givet af den brogede række af skoleholdere og lærere.

En vis udvikling fandt dog sted, idet der enkelte stede blev opført "ekstraskoler". Skoleloven af 1814 indførtes undervisningspligt for alle børn, men der gik - på Møn som andre steder - adskillige år derefter, før det nødvendige antal nye undervisningslokaler var skaffet til veje.

I nutiden er forholdsvis mange gamle skolebygninger stadig i brug på Møn (de nuværende skoler omtales under de enkelte sogne). Skoleloven af 1937 blev aldrig rigtig gennemført; nu gælder der den nye skolelov af 1958; vi begynder nu at kunne skønne om, hvordan denne lov vil blive gennemført i praksis på Møn.

De allerfleste af de små skoler nedlægges, og næsten al skolegang i sognekommunerne på Møn samles i 5 skoler: Skolen i Lendemarke og skolen i Magleby (som gøres til syvklasede skoler) og desuden 3 projekterede store skoler, en syvklases i Damsholte, en stor skole i Hjertebjerg og en centralskole i Fanefjord.

Forbundsskolen i Hjertebjerg. Den største af Møns nye skoler bliver den projekterede forbundsskole i Hjertebjerg for Borre, Elmelunde og Keldby kommuner. Skolen vil antagelig stå færdig i slutningen af 1960. Den kommer til at rumme en tosporet folkeskole og en realskole. Foruden faglokaler til skolekøkken,

sløjd, bibliotek, fysik og naturhistorie kommer den til at indeholde en gymnastiksal (10 X 20m.) med scene, samt en forsamlingsal, der kan slås sammen med gymnastiksalen til en sal, som kan rumme 500 personer.

Den nye skole i Fanefjord, som ventes færdig 1. aug. 1960, bliver en såkaldt "kernesko" med gymnastiksal og forhal i midten og der øvrige lokaler grupperet uden om. Der bliver 12 normalklasser foruden en række faglokaler. Skolen får syvklases folkeskole for Fanefjord sogn og realskole for Damsholte og Fanefjord sogne i Fanefjord.

I stege oprettedes Borgerskolen i 1818; den havde da 3 lærere og var den eneste skole i byen. Senere var den både Borger- & Realskole. I 1935 blev den gamle Borger- & Realskole og en friskole i Nygade afløst af den nuværende kommuneskole.

Realskolen i Magleby oprettedes 1885, og i 1887 opførtes Bogø Kost- & Realskole.

Litt.: Johs. C. Jessen: Præstø amts skolehistorie indtil 1830. s. 124- 157

De første skoler i Fanefjord Sogn

1. Dame kgl. Skole (Fanefjord Kirkevej 3)

Skolen i Dame begyndte den 9. juli 1727 med Skoleholderen Stud. Peter Thess, som 1736 blev klokker i Stege. Han havde udvist *"uafsladelig flid, været som et eksempel, et lys for de unge og gamle, æret og elsket af al gejstlighed på landet"*. Efterfølgeren Hans Rostrup Carlsen til Damsholte degnekald i 1744, en søn blev skoleholder i Hjertebjerg. I Fanefjord eller Sønder Sogn (som det kaldtes dengang også) holdtes visitats 1740. Embedets bøger fandtes der rigtigt og i god orden. Præsten Andreas Borch prædikede over Proverbium 22,6 (Salomons ordsprog) ret smukt. Ungdommen var skikkelig, de konfirmerede temmelig øvede; skolen også; den mellemste ungdom kun mådelig. Nogle blev især alvorligen påmindede. Ellers kunde intet andet findes, end at præsten gør al flid og har omsorg for sin menighed.

Student Morten Reenberg Schmidt tjente ved skolen i 3 år og var tillige substitut for sin gamle fader, se Nyord, hvis kald han nød fra 1747; men han var ikke glad for degnelæsningen, som fandt sted om aftenen. Da der kun stod et lys på bordet, skete der megen uskik i krogene, han ikke kunde se. Han vilde derfor læse ved dagslys, da *"dagens og lysets gerninger" er de sande og sundeste"*. Bispen vilde dog ikke være med til *"at pleje hans magelighed"*, men Schmidt holdt alligevel oftest bylæsningen om dagen. Så var *Jonas Andersen*, fh. Udby, skoleholder her, indtil han 1762 flyttede til Bakkebølle. Han klagede over, at han ved lejlighed var blevet *"slet og ilde trakteret, endogså med hug og slag uden årsag"* af sognepræsten Jens Schjelderup. Denne skildres som en stor, stærk og rask mand. Han syslede med, at dreje og snedkerere,

var en rig mand, men levede nøjsomt og ulasteligt. En særhed hos ham var, at han bestandigt gik i skindpels.

Under visitatsen 1749 holdt hr. Andreas Borch, en flittig, tro og lærd mand, en grundig prædiken over Provo 8,17. En meget stor samling af børn og voksne svarede med forstand og med bevægelse, så alt var ret glædeligt, at se Guds vingård blomstre. -

De to næste skoleholdere var Peter Selmer, født i Borre 1762, og Nicolaj Rydahl. Denne og Carstensen i Hårbølle evnede ikke ret meget nu, noterede bispem i 1788. Den ene lå stadig syg, og den anden havde fået et tryk i brystet af en vogn. Men den kønne gamle degn Reenberg gjorde sig fortjent af de unge. Bispem erklærede ellers i 1805, at Rydahl havde været en fortjent mand, nu gammel og skrøbelig. Mange børn savnedes ved denne visitats, en stor del af de tilstedeværende havde aldrig tilforn været i skole eller ikkun besøgt den nogle uger eller få dage. Religionskundskab og boglæsning var ikke til at forkaste, en skriver, ingen regner, få har lært salmer.

Efter Rydahls død i 1811 måtte degnen, stud. Jens Lund, påtage sig skolen, men han holdt Peter Chr. Børresen, forh. Udby, født i Skovhuse, som medhjælper. Lund var gift med skoleholder Carstensens datter, en datterdatter af degn Reenberg. Han døde 1819. Skolen havde nu 160 børn, og man besluttede at gøre et skolehus færdigt i Askeby, som havde henstået en halv snes år i ufærdig stand. Ivar Christophersen, forh. Dragør Skole, fortsatte skolen til sin død i 1830. Der var i 1822 - 84 børn og i 1829 - 104 børn i skolen.

2. Askeby Skole. (Fanefjordgade 45)

Skolen blev færdigbygget i 1820, og Poul Jensen Mørch fra Hjelm Skole blev dens lærer. 1822 og 1829 er der ca. 70 børn. Poul Jensen Mørch var søn af skomager Jens Hansen Mørch, der var lærer i Hjelm Skole indtil ca. 1840.

3. Tostenæs Skole. (Lusmosevej 33)

Tostenæs Skole blev til i 1816, og Hans Jensen Mørch, broder til forannævnte Poul Jensen Mørch, dens lærer. Han havde "besøgt" Vesterborg Seminarium. En brav mand, siger Mynster i 1836, men både han og børnene skrånede for meget. I 1829 er der 75 børn.

4. Hårbølle kgl. Skole. (Hårbøllevej 47)

Peter Nielsen var skoleholder her fra 9. juli 1727 til sin død 1748, så Rosenbech til 1749, Christian Ludvig Mossin indtil 1763, Caspar Jochum Carstensen, til 1802. Adskillige børn, som havde søgt degnens læsning, svarede med forstand og læste vel. Hoben havde været forsømmelig i 1788. Det samme gjaldt 1799. Carstensen er gammel og sengeliggende og behøver en medhjælper. Så antoges Halvor Malling som hjælper

og efter Carstensens død som efterfølger i embedet. I 1805 udviste børnene godt begreb af færdighed i lærdommen, læste for det meste ret godt i forskellige bøger og lærte salmer. 12 skriver, 7 tillige gjort smuk fremgang i regning. Malling kaldtes 1807 til Kalvehave, hvor man imidlertid ikke før 1810 var færdig til at modtage ham. Men han nød i ventetiden nogle gamle degneindkomster fra Kalvehave. De sidste lærere før 1830 var Carsten Christensen, til 1825, og Jørgen Stauning, fra Vesterborg. I 1822 er der 90 børn og i 1829 er der 86 børn.

*Kilder: Præstøes Amts Skolehistorie før 1830
og Bojsens Møns Historie VII*

Visitats på skolerne

Den 28. okt. 1738 giver provst Nicolai Jæger en indberetning om disse skoler, som biskoppen endnu ikke havde besøgt, såsom hans sidste visitats var sket i aug. 1725.

I *Damme* var en student Hans Rostrup, nylig ansat.

I *Hårbølle* fra skolens begyndelse tjent en lægmand, Peder Nielsen, "som en både flittig og skikkelig skoleholder".

En sognebåndsløsning i Fanefjord.

Pastor Borch, Fanefjord, indberetter til biskop Hersleb i 1750 at beboerne i Lerbæk by begærede tilladelse til at søge den nærliggende Damsholte Kirke og Æbelnæs Skole. Præsten modsætter sig dette i en officiel erklæring og sender tillige et privat brev herom til biskop Hersleb, som bedes at brænde brevet. Han fortæller heri, at beboernes andragende er foranlediget af gårdmand og skovfoged Lars Jakobsen, "Skovguden" i Lerbæk, der var præstens fjende, fordi denne ikke havde villet indrømme skovfogeden et særlig stolestade i kirken med flere lignende sigtelser. Lerbæk hører endnu til Fanefjord sogn (i 1800-tallet).

Bojsens Møns Historie VII

Ifølge visitatsbøger fra Landsarkivet 1853 - 1859.

Der står, at der i de mønske skoler undervises et antal børn af begge køn, i alt f 1759, og om skolernes tilstand, at den er i det hele tilfredsstillende, og at menighederne synes at sætte pris på børnenes oplæring, men at lærerne kun er ringe lønnede her, deres jordlodder er små, især de 3 lærere i Stege Landsogn, da de ingen kirkelige indtægter har.

Bondestanden er derimod velhavende, og det er derfor et fornuftigt tidspunkt til at bygge de 5 skoler, der mangler i de 5 pastorater.

I 1854 står der om Fanefjords skoler, at Askeby og Hårbølle skoler er overfyldte, især den sidste, og at der er indledt forhandling med sogneforstanderskabet om at bygge en ny skole. Der omtales et møde, hvor

der taltes om at dele børnene, men at formanden C. Brun anså det for utilrådeligt og anbefalede 2 ny skoler. Børnenes antal til de 2 skoler er 350.

Når biskoppen kom på visitats, besøgte han ikke alle skoler i sognet på en gang, her er et par eksempler på besøg i de 4 skoler i Fanefjord sogn.

1854:

Tostenæs skole: I. kl. 30 børn, II. kl. 36 børn.

Lærer F. Ryhdal, 43 år, er ej synderlig begavet men er flittig og samvittighedsfuld og holder sin skole i fin stand.

1854:

Hårbølle skole: I. kl. 55 børn, II. kl. 60 børn.

Lærer J. Stauning, 52 år, ikke ubegavet og flittig, men meget overlæsset med flere børn end han magter.

24. juni 1858:

Dame skole: Ældste klasse: 33 børn, mindste klasse 49 børn. Bibelhistorie ret god, læsning meget god, Gymnastik (drengene)!

10. juli 1859:

Askeby skole, ældste klasse 38 børn, mindste klasse 31 børn. Salmesang, religion, højtlesning, retskrivning, hovedregning. Tilstanden tilfredsstillende.

10. juli 1859:

Hårbølle skole, ældste klasse 56 børn, mindste klasse 55 børn. Salmesang smuk. Religion (Undervisningen ført med livlighed). Børnene har gjort betydelig fremgang. Om mindste klasse står, at Laura Knudsen er meget dygtig.

Et eksempel på en drengs oplevelse af den første skoledag i 1861:

"7 år gammel pakkede jeg min taske med de nødvendige bøger og tavlen ved siden af' og stavrede af sted det bedste, jeg kunne til skole hos lærer Rydahl, en af de lærere, som i almindelighed havde deres spanskrør og tamp i orden, jeg var ikke langt fra at ryste ved at tænke på sligt, men da jeg blev spurgt om, hvad jeg kunne, fortalte jeg ham, at jeg godt kunne læse og måtte så læse "3 -4 linjer i A. B. C. en, hvorfor jeg fik ros, det lettede."

Olga Skov og Ragnhild Hansen, studiekreds under Møns Museum

Den årlige overhøring

Hvert år i april og oktober skulle børnene gøre rede for, hvad de havde lært. De skulle altså til prøve to gange om året, og det gjaldt både små og store elever. Mens de voksne og præsten hørte på, skulle de

besvare en lang række spørgsmål. Eleverne skulle lære mange ting udenad, så de har nok svedt, når de skulle give et svar, de ikke kunne huske på et spørgsmål, de ikke forstod!

Bemærk at hele klassen har fået samme karakter.

Provsten og bispren skulle også holde øje med, at det gik godt med skolerne. De kom på besøg med års mellemrum og skrev deres bedømmelse af lærerens undervisning i visitatsbøgerne.

Damme Skole opført 9. juli 1727, som rytterskole, senere hovedskole, Fanefjord Kirkevej 3

Første skoleholder er:

Stud. Peter Thess: 1727 - 1736

Efterfølgende er:

Hans Rostrup Carlsen: 1736 - 1744

Stud. Morten Reenberg Schmidt: 1744 - 1747

Jonas Andersen: 1747 - 1762

Peter Selmer: 1762 - 1762

Nicolaj Rydahl til sin død: 1762 - 1811

Degn Jens Lund (død 1819) og medh. Peter Chr. Børresen: 1811 - 1819

Ivar Christoffersen til sin død: 1819 - 1830

Lærer Petersen: 1830 - 1857

Lærer Christensen - ældste kl. 42 børn, yngste kl. 58 børn, gymnastik: 1857 - 1887

Emil Petersen R. af Dannebrog: 1/5-1887 - 1919

Kristian Sofus Bork Andersen, født i Hårbølle: 1919 - 1957

Forskellige vikarer indtil Fanefjord Centralskole blev taget i brug efter sommerferien 1960.

Lærer Andersen: 1957

Fru Benzon: 1958

Anders Jørgensen, senere lærer på Fanefjord Centralskole

Den officielle indvielse af Fanefjord Centralskole fandt først sted i maj 1961.

Dame Forskole færdigbygget 10. okt. 1885, Fanefjordgade 172

Forskolelærerinder:

Karen Sørensen, Gjørl: 1886 - 1888

Bothilde Kirstine Krarup: 1888 - 1902

Boline Dahl, København: 1902 - 1903

Frk. Cæcilie Christine Møller, født i Silkeborg: 1/9 1908 - 1950

Aase Poulsen: 1950 - 1969 - fortsætter sin gerning på Fanefjord Centralskole - 1969 - 1980

Derefter ophørte forskolerne og al undervisning foregik på Fanefjord Centralskole.

Fra den 10. maj 1969 var der lørdagsfri

Askeby Skole færdigbygget 1820, Fanefjordgade 45

Skolelærere:

Poul Jensen Mørch - bror til Hans Jensen Mørch i Tostenæs: 1820 - 1858. I 1860 flyttede skolen til:

Dame Kobbøl Hovedskole bygget 1860, Hårbøllevej 15

Skolelærere:

P. L. Aagaard - *ældste* kl. 40 børn, yngste kl. 43 børn, gymnastik: 1860 - 1897

Karsten L. Nielsen, f. 1869 i Magleby, gift m/ Karen - 3 børn: 1897 - 1909

Laurits Fog Hansen: 1/2 1909 - 1913

F. Skov, organist, ved F. K. 1. jan. 1914, fra 1. april 1932 førstelærer til 1947

Johannes Akhøj Nielsen: 1947 - 1960. Akhøj fortsatte som skoleinspektør på Fanefjord Centralskolen indtil 1981

Dame Kobbøl Forskole bygget i 1932, Hårbøllevej 8

Forskolelærerinder:

Frk. Clara Elna Elisabeth Petersen, født i Bisserup sogn 1903: 1932 - 1955

Fru Jørgensen: 1955 - 1958?

Fru Dagnæs-Hansen - gift med dyrlæge Dagnæs-Hansen -:1958 - 1963

Hanne Olsen: 1963 -?

Haarbølle Skole 9. juli 1727, som rytterskole, 1873 hovedskole, Hårbøllevej 47

Skoleholdere:

Peder Nielsen - til sin død - : 1727 - 1748

Rosenbech: 1748 - 1749

Christian Ludvig Mossin: 1749 - 1763

Caspar Jochum Carstensen - til sin død -: 1763 - 1802

Halvor Malling: 1802 - 1807

Carsten Christensen: 1807 - 1825

Jørgen Stauning: 1825 - 1858

T. Knudsen - ældste klasser 40 børn, yngste klasser 40 børn -: 1858 - 1898

H. A. Schou: 1/5 1898 - 1898

? : 1898 - 1929

Lærer Peter Rasmus Rasmussen: Førstelærer fra 1929 - 1955

Eli Mulvad: 1955 - 1960. Fortsætter sin gerning på Fanefjord Centralskole indtil?

Hårbølle Forskole oprettet i 1885, Hårbøllevej 43

Forskolelærerinder:

D. Jensen: 1885 - 1890

F. Bolwig: 1890 - 1913

M. H. H. Bay: 1/8 1913 - 1922

Frk. Bertha Møller, født i Ormslev ved Århus: 1922 - 1938

Ellen Hansen: 1938 - 1968, fortsatte på Fanefjord Centralskole indtil 1977

Tostenæs Hovedskole oprettet 1816, Lusmosevej 33

Skoleholdere:

Hans Jensen Mørch: 1816 --1840

P. Rydahl: 1840 - 1872

Kristen Sørensen - kirkesanger, f. i Keldby 1842: 1872 - 1912 - gift i 1872 m/Katrine Nielsen

R. Rasmussen: 1913 - 1921

Peter Rasmus Rasmussen: Enelærer fra 1921 - 1929

Lærer Hans Peter Jensen, født i Orte 1893: Enelærer fra 1929 - 1960

Ingen forskole børnene gik i Dame Forskole, Fanefjordgade 172, hvis forældrene ønskede det.

Fanefjord Friskole oprettet i 1887, nuværende Hårbøllevej 20

Lærer: Theodor Jensen fra Udby: 1887 - 1891

Lærer: Peter Gottfred Rasmussen, f. 23/7 1863 i Fanefjord: 1891 - 1905, gift m/Ellen Svendsen, f. 9/4 1864.

Forskolelærerinde: Andrea Holm, f. 12/10 1868 i Strandhuse, Jylland: 5/4 1893 -?

Lærer: K. Jensen: 1905 -?

Lærer: Jens Hansen:? -?

Lærer: Seminarist Petersen:? - 1930

Skolen blev nedlagt i 1930.

Straf og fravær

Ingen skoleelever i 1800-tallet var i tvivl om, at de skulle vise læreren lydighed og ærbødighed. Det var et naturligt krav til børn. Selvom det var naturligt, var mange børn alligevel bange for skolen. For andre elever har skolen været et fristed - væk fra det hårde arbejde derhjemme.

Læreren skulle først og fremmest være et eksempel for børnene. Hvis ikke formaninger hjalp på dårlig opførsel, måtte læreren slå eleverne med spanskkrør bagi - 3 gange!

Forældrene kunne blive pålagt mulkt (bøde), hvis de sendte deres børn snavsede i skole, eller hvis de slet ikke sendte dem i skole. Det sidste var et stort problem. Der var brug for børnenes arbejdskraft i landbruget, og folk syntes måske ikke, det var så vigtigt, det de lærte i skolen.

Konfirmations- og skolelov

I 1736 kom en lov, som forlangte, at alle unge blev konfirmeret. Blev de ikke det, kunne de ikke blive gift og heller ikke få en gård i fæste. Kravet om konfirmation var derfor en alvorlig sag, der fik betydning i mange, mange år. Konfirmationen blev en prøve, så de unge skulle have deltaget i undervisningen, som lagde op til prøven. Christian den 6. udskrev en ny skolelov i 1739, hvorefter det var en pligt, at alle børn på landet fik undervisning, i hvert fald i katekismus og læsning. Han bestemte også, at der skulle bygges skoler, så der var nok af dem. Det endte nu med, at han selv måtte betale byggeriet, for det ville hverken bønder eller godsejere gøre.

Fanefjord Centralskole -1960-1971

Der var 20 års forhandlinger om, hvordan skolerne skulle centraliseres på Vestmøn. Der blev besluttet en skolestruktur, der gjorde Fanefjord Centralskole til eksamensskole med realafdeling. I Fanefjord Sogn skulle hovedskolerne nedlægges, men forskolerne i Hårbølle og Damme Kobbøl blev bevaret for en tid.

Planerne for skolebyggeriet var færdige i 1956 og 1. september 1960 blev skolen taget i brug med 140 elever.

Den 26. maj 1961 blev skolen indviet med megen virak og omtale i aviserne: se scrapbogen på Fanefjordskolen!

Det efterfølgende skoleår var elevtallet oppe på 210 elever, og der var 9 faste lærere (!)

Skoleinspektørens samtaleanlæg var et avanceret teknisk vidunder, der havde kostet 19.000 kr. i datidens mønt!

Det første "Gedemarked" (som dog ikke havde fået navnet "Gedemarked" endnu).

Eleverne var også på forkant med udviklingen: De dannede elevråd og fulgte omhyggeligt de demokratiske spilleregler - skrev ansøgninger, protokol osv. - i 60'erne i hvert fald.

Eleverne blev uddannet til ansvarlige elevpatruljer, der skulle hjælpe kammeraterne over gaden. Lærer Anders Jørgensen var leder af ordningen.

På skolen var indrettet en afdeling af Folkebiblioteket. Det var åbent for befolkningen, såvel som for eleverne.

Fanefjordskolen

Navneforandring til Fanefjordskolen skete i marts 1971, efter en afsøgning fra daværende skolenævn til Fanefjord Kommune, om dette af praktiske grunde.

Skolen siden haft dette navn!

Jonna Kjær-Nielsen